

Ekspertyza dla Urzędu Marszałkowskiego w Łodzi

Konkurencyjność gospodarcza regionu łódzkiego i jego perspektywy rozwojowe

Wstęp

Autorzy Globalnego Raportu Konkurencyjności przeprowadzają corocznie ranking krajów oparty na globalnym wskaźniku konkurencyjności (*The Global Competitiveness Index*) odnoszącym się do 12 podstawowych filarów konkurencyjności obejmujących takie parametry jak: instytucje, infrastrukturę, stabilność i otoczenie makroekonomiczne, sektor ochrony zdrowia i podstawową edukację, wyższą edukację i kształcenie, efektywność rynku towarowego, efektywność rynku pracy, rozwój rynku finansowego, zdolność technologiczną, rozmiar rynku, zdolność biznesową, innowacyjność. W oparciu o wymienione wyżej czynniki mające istotny wpływ na innowacyjność gospodarki zdefiniowano w Raporcie trzy podstawowe etapy, na których znajdują się kraje, tzn.:

- I etap gospodarek opartych na czynnikach takich jak: instytucje, infrastruktura, otoczenie makroekonomiczne oraz ochrona zdrowia i podstawowa edukacja- etap ten według autorów Raportu cechuje kraje o poziomie ekonomicznym rozwoju poniżej 2000 USD *per capita*, natomiast gospodarki znajdujące się w fazie przejściowej pomiędzy etapem I i II osiągają poziom rozwoju PKB per capita między 2000-3000 USD.
- II etap gospodarek opartych na wzmacnianiu efektywności, tzn. na edukacji wyższej i kształceniu, efektywności rynków: towarów oraz pracy, na rozwiniętym rynku finansowym, na zdolności technologicznej oraz na zaawansowanych pod względem rozwoju rozmiarach rynku- etap ten według autorów Raportu cechuje kraje o poziomie ekonomicznym rozwoju od 3000 do 9000 USD *per capita* natomiast gospodarki znajdujące się w fazie przejściowej pomiędzy etapem II i III osiągają poziom rozwoju PKB per capita między 9000-17000 USD.
- III etap gospodarek opartych na innowacjach i zdolności biznesowej, jako głównych stymulatorach rozwojowych- etap ten według autorów Raportu cechuje kraje o poziomie ekonomicznym rozwoju powyżej 17000 USD *per capita*.

Polska została sklasyfikowana w ostatnim Raporcie Globalnej Konkurencyjności jako kraj znajdujący się **w fazie przejściowej pomiędzy etapem drugim a trzecim** obok takich krajów jak: Chorwacja, Estonia, Węgry, Łotwa, Litwa, Słowacja i Turcja-(w porównaniu do wyników Raportu z wcześniejszego roku 2009 wypadły z tej grupy dwa kraje europejskie: Rumunia i Federacja Rosyjska, które zostały zakwalifikowane do krajów znajdujących się na etapie II.).

Wśród wszystkich 27 Państw Członkowskich UE Polska zajęła w ostatnim rankingu 14 pozycję, natomiast wśród nowych krajów członkowskich Polska ma trzecie miejsce po Estonii i Republice Czeskiej. Na dalszych miejscach niż Polska znalazły się więc zarówno kraje „15-tki” , takie jak Hiszpania, Portugalia, Włochy oraz Grecja jak i 9 nowych Państw Członkowskich, tj. Cypr, Słowenia, Litwa, Malta, Węgry, Słowacja, Rumunia, Łotwa i Bułgaria.

W zaktualizowanym Przeglądzie Komisji Europejskiej dotyczącym znaczenia europejskiego przemysłu w zmieniającym się świecie¹, zaprezentowana została diagnoza sytuacji w 32 sektorach europejskiego przemysłu oraz odnoszących się do nich sektorów usług.

Wśród wymienionych sektorów przemysłu odnotowano w przeprowadzonej diagnozie stanu i zewnętrznej pozycji konkurencyjnej badanych sektorów w stosunku do partnerów i konkurentów z krajów pozaeuropejskich **znaczenie Polski** w następujących dziedzinach: w **przemysle samochodowym**, przy wysokiej skłonności do eksportu, dwukrotnie co najmniej przekraczającej zdolności nabywcze rynku krajowego oraz uczestnictwie w ponadnarodowych łańcuchach powiązań handlowych (*supply chains*)², w **przemysle kosmetycznym** (przy stosunkowo wysokim zatrudnieniu w tym sektorze w Polsce i wysokiej dynamice jego rozwoju)³, w **przemysle meblarskim**, który w Polsce przez wiele lat utrzymywał się na pozycji wiodącej w eksporcie i nadal jest w czołówce branż eksportowych⁴, w **sektorze usług towarzyszących produkcji technologii informacyjnych i komunikacyjnych (ICT- services)**,⁵ w **przemysle farmaceutycznym** (głównie z punktu widzenia stosunkowo dużego udziału zatrudnienia w tym sektorze w Polsce (ok. 25000 osób)⁶; w **kolejnictwie i dostawach na rzecz kolejnictwa** (z powodu wysokiego wskaźnika

---

¹ European Industry in a Changing World, Updated Sectoral Overview 2009, Commission of the European Communities, Commission Staff Working Document, Brussels, 30. 07. 2009, SEC (2009) 1111 final

² Jak wyżej, s. 12 i 13.

³ Jak wyżej, s. 52.

⁴ Por. tab. II.1. E.

⁵ Por. European Industry in a Changing World, op. cit, s. 101-102.

⁶ Jak wyżej, s. 152.

zatrudnienia w tym sektorze, przekraczającego 10% udziału w europejskim rynku pracy w tym sektorze)⁷, w **przemysle stalowym** (głównie zaznaczył się wysoki udział w europejskim zatrudnieniu w tym sektorze regionu Śląska⁸) oraz w **sektorze produkcji tekstyliów i odzieży, w którym Polska zajmuje liczącą się i rosnącą pozycję w Europie obok, Bułgarii, Grecji, Austrii i Włoch, przy kurczącej się pozycji Francji, Wielkiej Brytanii i Irlandii.**⁹

W Raporcie Komisji Europejskiej podkreśla się szczególnie kluczowe znaczenie innowacyjności i potrzeby zwiększenia produktywności wykorzystywanych czynników wytwórczych oraz wiodącej roli badań naukowych w rozwoju wszystkich sektorów europejskiego przemysłu dla sprostania konkurencji krajów spoza Europy, w tym zwłaszcza USA, Japonii oraz Chin, Indii, Brazylii na rynku globalnym.

1. Konkurencyjność regionu łódzkiego w odniesieniu do współpracy eksportowej z zagranicą na tle innych regionów Polski

Pozycja konkurencyjna regionu łódzkiego w dziedzinie współpracy eksportowej z zagranicą na tle innych regionów Polski została przedstawiona w Tabeli 1. Z zawartych w tej tabeli wyliczeń wynika, że w latach 2005-2010 region łódzki zajmował konsekwentnie 10 lub 9 pozycję w eksporcie wśród województw/regionów naszego kraju. Przesunięcie pozycji regionu z 10 na 8 miało miejsce w roku 2010. Udział regionu łódzkiego w eksporcie Polski oscylował w całym badanym okresie na poziomie ok. 3% (od 2,9-3,2%)-por. tab. 1. W ostatnim badanym roku objętym analizą czyli w roku 2010 region łódzki wyprzedzały w jego pozycji eksportowej takie województwa jak: śląskie, mazowieckie, dolnośląskie, wielkopolskie, pomorskie, małopolskie i kujawsko-pomorskie.

Na dalszych, niż województwo łódzkie, pozycjach w rankingu uplasowały się: lubuskie, zachodniopomorskie, podkarpackie, warmińsko-mazurskie, opolskie, lubelskie świętokrzyskie i podlaskie.

---

⁷ Jak wyżej, s. 169.

⁸ Jak wyżej, s. 185.

⁹ Jak wyżej, s. 189.

Nazwa województwa	Tabela 1. Pozycja regionu łódzkiego we współpracy eksportowej z zagranicą																	
	2010 rok			2009 rok			2008 rok			2007 rok			2006 rok			2005 rok		
	Ekspor t w mld \$	Udzia l %	Rankin g	Ekspor t w mld \$	Udzia l %	Rankin g	Ekspor t w mld \$	Udzia l %	Rankin g	Ekspor t w mld \$	Udzia l %	Rankin g	Ekspor t w mld \$	Udzia l %	Rankin g	Ekspor t w mld \$	Udzia l %	Rankin g
Polska ogółem w tym:	120,4	100		98,2	100,		116,2	100		101,8	100		87,9	100		71,4	100	
dolnośląskie	14,5, 7	12,0	3	11,4	11,6	3	12,7	11,0	3	12,0	11,8	3	10,54	12,0	3	7,8	10,9	4
kujawsko-pomorskie	4,2	3,5	7	3,2	3,3	7	41,7	3,6	7	3,5	3,4	7	2,8	3,2	9	2,5	3,5	7
lubelskie	1,7	1,4	14	1,4	1,4	14	1,8	1,6	14	1,6	1,6	13	1,4	1,6	13	1,3	1,8	13
lubuskie	3,6	3,0	9	3,2	3,2	8	3,3	2,8	10	2,8	2,8	11	2,4	2,8	11	2,1	3,0	11
łódzkie	3,7	3,1	8	2,8	2,9	10	3,6	3,1	9	3,3	3,2	10	2,6	3,0	10	2,2	3,1	10
małopolskie	5,7	4,7	6	4,6	4,7	6	6,4	5,5	6	6,0	5,9	6	5,1	5,9	6	4,0	5,6	6
mazowieckie	17,7	14,7	2	15,1	15,4	2	17,8	15,3	2	16,9	16,6	2	15,1	17,1	1	12,4	17,4	2
opolskie	1,9	1,6	13	1,5	1,6	13	1,9	1,6	12	1,6	1,6	14	1,3	1,5	14	1,1	1,6	14
podkarpackie	3,3	2,7	11	2,6	2,7	11	3,2	2,8	11	3,3	3,2	9	2,9	3,3	7	2,3	3,2	9
podlaskie	1,1	1,0	16	0,9	0,9	16	1,0	0,9	16	0,9	0,9	16	1,0	1,1	16	1,0	1,3	15
pomorskie	6,7	5,6	5	5,7	5,8	5	7,5	6,4	5	7,5	7,4	5	6,6	7,5	5	5,4	7,6	5
śląskie	18,8	15,6	1	15,6	15,9	1	20,4	17,6	1	17,3	17,0	1	14,7	16,7	2	12,5	17,5	1
świętokrzyskie	1,3	1,1	15	1,1	1,1	15	1,5	1,3	15	1,3	1,3	15	1,1	1,3	15	0,9	1,3	16
warmińsko-mazurskie	2,1	1,7	12	1,6	1,6	12	1,9	1,6	13	2,0	2,0	12	1,6	1,9	12	1,5	2,1	12
wielkopolskie	12,1	10,0	4	10,4	10,6	4	12,5	10,7	4	11,1	10,9	4	10,1	11,4	4	8,8	12,3	3
zachodniopomorski e	3,7	3,1	10	3,1	3,2	9	3,9	3,3	8	3,2	3,2	8	2,9	3,3	8	2,4	3,4	8

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych MG

W tabeli 2 przedstawiona została pozycja regionu łódzkiego w obrotach towarowych z zagranicą w odniesieniu do eksportu i importu przemysłowego i rolnego. Analiza dotyczyła okresu 2005-2010. Jak wynika z przedstawionych wyników w całym badanym okresie zaznaczył się wyraźnie wzrostowy trend (z wyjątkiem roku 2009 obciążonego najsilniej skutkami kryzysu finansowego) zarówno w eksporcie jak i w imporcie towarów przemysłowych i rolnych w odniesieniu do całej Polski jak i do regionu łódzkiego. W badanym okresie udział regionu łódzkiego w eksporcie przemysłowym Polski plasował się na poziomie ok. 3,0-3,4%, natomiast w imporcie odpowiednio –na poziomie 4,0-5,3%. Odpowiedni udział dla eksportu rolnego wynosił w badanych latach: 3,0-3,6% a dla importu rolnego: 3,7-4,2%.-por. tab. 2.

2. Struktura towarowa obrotów towarowych regionu łódzkiego z zagranicą w latach 2005-2010.

1. **W strukturze towarowej eksportu** dominowały w całym badanym okresie towary o wyższym stopniu przetworzenia, takie jak: wyroby przemysłu elektromaszynowego, chemicznego, rolno-spożywczego oraz lekkiego. Istotną pozycję w eksporcie regionu posiadały również wyroby metalurgiczne.

2. W porównaniu do początku badanego okresu (rok 2005), w roku 2010 w strukturze towarowej eksportu miały miejsce następujące zmiany: znacząco zwiększył się udział wyrobów przemysłu elektromaszynowego (z 27,1% do 34,2%) oraz udział wyrobów przemysłu chemicznego (z 13,9% do 18,3%, co należy ocenić jednoznacznie pozytywnie, ponieważ są to wyroby o wysokim stopniu przetworzenia. Z istotnych zmian należy odnotować również spadek udziału wyrobów przemysłu lekkiego w eksporcie (o ponad 7 punktów procentowych: z 23,4% do 16,0%) oraz wyrobów przemysłu metalurgicznego (z 8,3% do 6,5%), jak również niewielki wzrost udziału artykułów rolno-spożywczych (z 10,8% do 13,5%).

3. **W strukturze towarowej importu** dominowały (podobnie jak w strukturze eksportu) wyroby przemysłu elektromaszynowego, chemicznego, lekkiego i artykuły rolno-spożywcze. Istotną pozycję w eksporcie regionu posiadały również wyroby metalurgiczne.

4. W porównaniu do początku badanego okresu (rok 2005), w roku 2010 bardzo znacząco zwiększył się udział wyrobów przemysłu elektromaszynowego, który uległ podwojeniu (z 22,2% do 44,8%), obniżył się natomiast istotnie udział wyrobów przemysłu chemicznego (z 28,9% do 22,7%) oraz lekkiego (z 20,9% do 11,8%) oraz metalurgicznego (z 7,8% do 4,7%). Pozycja artykułów przemysłu rolno-spożywczego w imporcie była stabilna na poziomie ok. 7%-por. tab. 3.

5. Saldo w obrotach handlowych z zagranicą w regionie łódzkim było ujemne, przy czym największy deficyt w bilansie handlowym na początku badanego okresu, czyli w roku 2005 miał miejsce w odniesieniu do wyrobów przemysłu chemicznego (67,8% całkowitego deficytu), natomiast w roku 2010 niemal 62% deficytu handlowego województwa łódzkiego było zdominowane przez wyroby przemysłu elektromaszynowego-por. tab. 3.

Tabela 2. Udział województwa łódzkiego w obrotach towarowych Polski z zagranicą												
Wartość obrotów towarowych Polski [mln EUR]												
lata	rok 2010 [mln EUR]		rok 2009 [mln EUR]		rok 2008 [mln EUR]		rok 2007 [mln EUR]		rok 2006 [mln EUR]		rok 2005 [mln EUR]	
Grupy CN	Eksport	Import	Eksport	Import	Eksport	Import	Eksport	Import	Eksport	Import	Eksport	Import
TOWARY RAZEM w tym:	120373,06	134188,40	98218,02	107528,88	116243,76	142447,88	101838,65	120389,45	87925,91	100784,13	71423,49	81169,67
ARTYKUŁY ROLNO-SPOŻYWCZE	13507,17	10921,13	11499,28	9299,08	11692,27	10277,41	10089,25	8070,48	8577,38	6486,22	7152,47	5485,32
ARTYKUŁY PRZEMYSŁOWE	101665,49	104903,18	83485,98	84873,84	99252,73	110633,68	87555,87	96153,77	75092,77	80329,22	60292,73	65603,65
Udział procentowy w obrotach handlowych Polski podmiotów, których siedziba jest zarejestrowana w województwie łódzkim												
lata	rok 2010 [mln EUR]		rok 2009 [mln EUR]		rok 2008 [mln EUR]		rok 2007 [mln EUR]		rok 2006 [mln EUR]		rok 2005 [mln EUR]	
Grupy CN	Eksport	Import	Eksport	Import	Eksport	Import	Eksport	Import	Eksport	Import	Eksport	Import
TOWARY RAZEM w tym:	3,1	4,5	2,9	4,6	3,1	4,0	3,2	3,5	3,0	3,5	3,1	3,8
ARTYKUŁY ROLNO-SPOŻYWCZE	3,6	3,8	3,0	4,0	3,0	3,7	2,7	3,6	3,2	3,6	3,4	4,2
ARTYKUŁY PRZEMYSŁOWE	3,1	5,3	3,0	5,3	3,3	4,7	3,4	4,0	3,0	4,0	3,4	4,3

Źródło: Obliczenia własne według danych MG

Tabela:3 Struktura towarowa obrotów handlowych z zagranicą i bilans handlowy województwa łódzkiego w latach 2005-2010				
Klasyfikacje CN	Eksport - Towary	Import - Towary	Obroty - Towary (ET + IT)	Saldo - Towary (ET - IT)
	2005			
Ogółem [EURO]	2243700007	3105265446	5349015453	-861515439
	udział (w %)	udział (w %)	udział (w %)	udział (w %)
ARTYKUŁY ROLNO-SPOŻYWCZE	10,8	7,4	8,8	1,3
PRODUKTY MINERALNE	0,4	2,4	1,5	7,5
SKÓRY	0,2	0,5	0,4	1,1
WYROBY CERAMICZNE	4,3	1,8	2,9	4,5
WYROBY METALURGICZNE	8,3	7,8	8,0	6,4
WYROBY NIESKLASYFIKOWANE	0,0	0,0	0,0	0,0
WYROBY PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO	13,9	28,9	22,6	67,8
WYROBY PRZEMYSŁU DRZEWNO-PAPIERNICZEGO	4,3	6,5	5,5	12,2
WYROBY PRZEMYSŁU ELEKTROMASZYNOWEGO	27,1	22,2	24,2	9,4
WYROBY PRZEMYSŁU LEKKIEGO	23,4	20,9	22,0	14,5
WYROBY RÓŻNE	7,4	1,7	4,1	13,2
	2006			
Ogółem [EURO]	2609884802	3560036649	6169921451	-950151847
	udział (w %)	udział (w %)	udział (w %)	udział (w %)
ARTYKUŁY ROLNO-SPOŻYWCZE	10,4	6,5	8,2	4,1
PRODUKTY MINERALNE	0,5	1,7	1,2	5,0
SKÓRY	0,2	0,5	0,3	1,2
WYROBY CERAMICZNE	4,6	1,7	2,9	6,1
WYROBY METALURGICZNE	8,4	8,8	8,6	9,9
WYROBY NIESKLASYFIKOWANE	0,0	0,0	0,0	0,0
WYROBY PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO	14,2	30,5	23,6	75,1
WYROBY PRZEMYSŁU DRZEWNO-PAPIERNICZEGO	3,8	5,6	4,9	10,7
WYROBY PRZEMYSŁU ELEKTROMASZYNOWEGO	29,3	23,4	25,9	7,3
WYROBY PRZEMYSŁU LEKKIEGO	22,1	19,5	20,6	12,4
WYROBY RÓŻNE	6,5	1,7	3,7	11,5
	2007			
Ogółem [EURO]	3262117754	4187468242	7449585996	-925350488

	udział (w %)	udział (w %)	udział (w %)	udział (w %)
ARTYKUŁY ROLNO-SPOŻYWCZE	8,5	6,9	7,6	1,1
PRODUKTY MINERALNE	0,4	1,7	1,1	6,4
SKÓRY	0,2	0,5	0,4	1,6
WYROBY CERAMICZNE	4,3	2,0	3,0	6,3
WYROBY METALURGICZNE	8,2	9,0	8,6	11,7
WYROBY NIESKLASYFIKOWANE	0,0	0,0	0,0	0,0
WYROBY PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO	14,5	30,4	23,4	86,3
WYROBY PRZEMYSŁU DRZEWNO-PAPIERNICZEGO	3,7	5,1	4,5	9,9
WYROBY PRZEMYSŁU ELEKTROMASZYNOWEGO	35,0	25,1	29,5	9,7
WYROBY PRZEMYSŁU LEKKIEGO	19,0	17,5	18,1	12,4
WYROBY RÓŻNE	6,2	1,9	3,8	13,4
2008				
Ogółem [EURO]	3620164395	5645467933	9265632328	-2025303538
	udział (w %)	udział (w %)	udział (w %)	udział (w %)
ARTYKUŁY ROLNO-SPOŻYWCZE	9,7	6,8	8,0	1,7
PRODUKTY MINERALNE	0,5	1,7	1,3	3,9
SKÓRY	0,2	0,4	0,3	0,9
WYROBY CERAMICZNE	3,2	1,8	2,3	0,9
WYROBY METALURGICZNE	8,3	6,6	7,3	3,6
WYROBY NIESKLASYFIKOWANE	0,0	0,0	0,0	0,0
WYROBY PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO	15,7	25,4	21,6	42,7
WYROBY PRZEMYSŁU DRZEWNO-PAPIERNICZEGO	3,4	3,9	3,7	4,8
WYROBY PRZEMYSŁU ELEKTROMASZYNOWEGO	35,9	38,9	37,8	44,2
WYROBY PRZEMYSŁU LEKKIEGO	17,5	12,7	14,6	4,1
WYROBY RÓŻNE	5,5	1,7	3,2	5,0
2009				
Ogółem [EURO]	3685200096	5985714035	9670914131	-2300513939
	udział (w %)	udział (w %)	udział (w %)	udział (w %)
ARTYKUŁY ROLNO-SPOŻYWCZE	12,1	7,5	9,2	1,3
PRODUKTY MINERALNE	0,5	1,6	1,2	3,0
SKÓRY	0,1	0,3	0,2	0,6
WYROBY CERAMICZNE	2,7	1,6	2,0	0,2

WYROBY METALURGICZNE	6,6	4,5	5,3	1,7
WYROBY NIESKLASYFIKOWANE	0,0	0,0	0,0	0,0
WYROBY PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO	0,2	23,0	21,2	29,7
WYROBY PRZEMYSŁU DRZEWNOPAPIERNICZEGO	3,3	3,7	3,5	4,3
WYROBY PRZEMYSŁU ELEKTROMASZYNOWEGO	34,4	44,6	40,9	58,4
WYROBY PRZEMYSŁU LEKKIEGO	17,4	11,8	13,8	4,1
WYROBY RÓŻNE	4,9	1,4	2,7	3,4
	2010			
Ogółem [EURO]	3685200096	5985714035	9670914131	-2300513939
	udział (w %)	udział (w %)	udział (w %)	udział (w %)
ARTYKUŁY ROLNO-SPOŻYWCZE	13,5	7,0	9,5	3,5
PRODUKTY MINERALNE	0,6	1,2	1,0	2,2
SKÓRY	0,1	0,3	0,2	0,6
WYROBY CERAMICZNE	3,1	1,7	2,3	0,4
WYROBY METALURGICZNE	6,5	4,7	5,4	1,8
WYROBY NIESKLASYFIKOWANE	0,0	0,0	0,0	0,0
WYROBY PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO	18,3	22,7	21,0	29,7
WYROBY PRZEMYSŁU DRZEWNOPAPIERNICZEGO	3,4	4,4	4,0	5,9
WYROBY PRZEMYSŁU ELEKTROMASZYNOWEGO	34,2	44,8	40,8	61,9
WYROBY PRZEMYSŁU LEKKIEGO	16,0	11,8	13,4	4,9
WYROBY RÓŻNE	4,2	1,4	2,5	3,0

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych MG

1. Diagnoza przyszłościowych kierunków rozwojowych UE, w tym Polski z punktu widzenia analiz i prognoz zawartych w dokumentach strategicznych UE i innych organizacji ponadnarodowych, zwłaszcza w kontekście realizacji koncepcji zrównoważonego rozwoju

Głównym strategicznym dokumentem stanowiącym wytyczne dla krajów członkowskich, w tym dla Polski na najbliższą dekadę 2010-2020 jest *Strategia Europa 2020* mająca zapewnić UE wyjście z kryzysu i przygotowanie europejskiej gospodarki na

wyzwania następnego dziesięciolecia. Trzy najważniejsze czynniki wzrostu, których realizację zapewnią konkretne działania na szczeblu unijnym i krajowym, to:

- **wzrost inteligentny** (zwiększenie roli wiedzy, innowacji, edukacji i społeczeństwa cyfrowego),
- **zrównoważony** (produkcja efektywniej wykorzystująca zasoby naturalne i ludzkie przy jednoczesnym zwiększeniu konkurencyjności),
- **wzrost sprzyjający włączeniu społecznemu** (zwiększenie aktywności zawodowej, podnoszenie kwalifikacji i walka z ubóstwem).

Postępy w realizacji tych priorytetów będą mierzone w odniesieniu do pięciu nadrzędnych celów UE, które państwa członkowskie przełożą na cele krajowe, uwzględniając swoje pozycje wyjściowe:

1. wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 20-64 lat powinien wynosić 75%;
2. na inwestycje w badania i rozwój należy przeznaczać 3% PKB Unii;
3. należy osiągnąć cele „20/20/20” w zakresie klimatu i energii;
4. liczbę osób przedwcześnie kończących naukę szkolną należy ograniczyć do 10%, a co najmniej 40% osób z młodego pokolenia powinno zdobywać wyższe wykształcenie;
5. liczbę osób zagrożonych ubóstwem należy zmniejszyć o 20 mln

Aby zrealizować powyższe cele Komisja Europejska zaproponowała w **Strategii Europa 2020** kilka inicjatyw przewodnich. Ich realizacja jest traktowana jako wspólny priorytet, którego osiągnięcie wymagać będzie szczegółowych działań podejmowanych na wszystkich szczeblach: organizacji działających na poziomie UE, państw członkowskich, władz lokalnych i regionalnych. Należą do nich:

- **Unia innowacji** - wykorzystanie działalności badawczo-rozwojowej i innowacji do rozwiązywania naszych największych problemów oraz likwidacja przepaści między światem nauki a rynkiem, tak by wynalazki stawały się produktami. Przykładem tego może być patent wspólnotowy, dzięki któremu przedsiębiorstwa mogłyby oszczędzić każdego roku 289 mln euro.
- **Młodzież w drodze** - poprawa jakości i atrakcyjności europejskiego szkolnictwa wyższego na arenie międzynarodowej poprzez wspieranie mobilności studentów i młodych specjalistów. Konkretnym tego przejawem powinna być większa dostępność stanowisk w państwach członkowskich dla

kandydatów z całej Europy oraz właściwe uznawanie kwalifikacji i doświadczenia zawodowego.

- ***Europejska agenda cyfrowa*** - osiągnięcie trwałych korzyści gospodarczych i społecznych z jednolitego rynku cyfrowego opartego na bardzo szybkim Internecie. Do 2013 r. wszyscy mieszkańcy Europy powinni mieć dostęp do szybkiego łącza internetowego.
- ***Europa efektywnie korzystająca z zasobów*** - wsparcie zmiany w kierunku gospodarki niskoemisyjnej i efektywniej korzystającej z zasobów. Europa powinna trzymać się celów wyznaczonych w strategii 2020 w odniesieniu do produkcji energii, efektywności i konsumpcji. Obniżyłoby to do 2020 roku wartość importu ropy naftowej i gazu o 60 mld euro.
- ***Polityka przemysłowa na rzecz ekologicznego rozwoju*** - zwiększanie konkurencyjności unijnego sektora przemysłu w warunkach pokryzysowych, wsparcie przedsiębiorczości i rozwój nowych umiejętności. Przyczyni się ona do stworzenia milionów nowych miejsc pracy.
- ***Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia*** - stworzenie warunków do unowocześnienia rynków pracy w celu zwiększenia poziomu zatrudnienia oraz zapewnienie trwałości naszych modeli społecznych w obliczu odchodzenia na emeryturę pokolenia wyżu demograficznego; oraz
- ***Europejski program walki z ubóstwem*** - zapewnienie spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej poprzez pomoc osobom biednym i wykluczonym społecznie oraz umożliwienie im aktywnego uczestniczenia w życiu.

Jak wynika z przeglądów i dokumentów programowych organizacji międzynarodowych takich jak ONZ, w tym głównie jego agend takich jak UNCTAD, UNEP przyszłe strategiczne kierunki rozwojowe zwłaszcza w odniesieniu do krajów rozwijających się (w tym zwłaszcza w krajach o niskich i najniższych dochodach (*ang. low-income and least developed countries*) powinny być zorientowane poprawę efektywności energetycznej oraz efektywności w dziedzinie pozyskiwania nowych surowców i materiałów do produkcji, ukierunkowanie na zrównoważone rolnictwo, włącznie z rozwojem rolnictwa ekologicznego, wykorzystanie technologii odnawialnych źródeł energii dla zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich¹⁰. Ukierunkowanie gospodarek krajów rozwijających się na zrównoważony i czysty rozwój (*sustainable and clean growth*) oznacza również orientację na

---

¹⁰ UNCTAD's Trade and Environment Review 2009/2010 (TER 09/10), www.unctad.org

jakościowe czynniki rozwojowe związane z czynnikami ekonomicznymi, ekologicznymi i społecznymi.

Sugerowane bieguny rozwoju gospodarczego w krajach rozwijających się są również dochodowe z punktu widzenia rozwoju nowych rynków i tworzenia nowych miejsc pracy. Wymaga to jednak przewyciężenia w perspektywie średnioterminowej barier dostępu do rynków tych krajów dla nie tylko korzystnych, ale również i społecznie atrakcyjnych i przyjaznych dla środowiska naturalnego inwestycji, wymagających integracji prywatnych zasobów kapitału¹¹.

W odniesieniu do rozwoju rynku usług najważniejsze cele ukierunkowane są na zapewnienie **podstawowej edukacji** dla dzieci w najbiedniejszych krajach świata, **podstawowej opieki zdrowotnej** dla co najmniej 1, 3 miliarda mieszkańców tych krajów, dotychczas całkowicie jej pozbawionych, **zapewnienie dostępu do wody pitnej i do urządzeń sanitarnych** dla niemal połowy ludności Afryki Sub-Saharyjskiej, Azji Południowej, Oceanii i azjatyckich krajów WNP. **Istotnym celem jest również zapewnienie dostępu** do telekomunikacji dla niemal połowy ludności świata w krajach słabo rozwiniętych, obecnie całkowicie pozbawionych dostępu do telefonii zarówno stacjonarnej jak i komórkowej¹². Realizacja tych celów została również włączona do tzw. Milenijnych Celów Rozwoju ONZ, w ramach których istotne jest również **wdrażanie zrównoważonych metod gospodarowania zasobami naturalnymi i wyeliminowanie skrajnego ubóstwa i głodu na świecie**.¹³ Środki na realizację powyższych celów powinny pochodzić ze zwiększonego finansowania w ramach tzw. Oficjalnej Pomocy Rozwojowej świadczonej na rzecz krajów o niskich dochodach.

Inicjatywa „Zielonej Gospodarki” (Green Economy Initiative -GEI) UNEP-u *United Nations Environmental Programme*) jest ukierunkowana na wspieranie inwestycji w czyste technologie, produkcję odnawialnej energii, usługi na rzecz gospodarki wodnej, „zielony” transport, gospodarkę odpadami, zielone budownictwo oraz zrównoważone rolnictwo i leśnictwo. „Zielona gospodarka” odnosi się do inwestycji kapitałowych ukierunkowanych na redukcję gazów cieplarnianych do atmosfery, bardziej oszczędne gospodarowanie zasobami

---

¹¹ Jak wyżej.

¹² <http://www.unctad.org>

¹³ <http://www.unic.un.org/pl/cele.php>; por. też. <http://www.undp.org/mdg/basics.shtml>

naturalnymi, zmniejszenie ilości odpadów oraz mniejszych dysproporcji społecznych. Inicjatywa ta ukierunkowana jest również na tworzenie zielonych miejsc pracy i zielonych innowacji.¹⁴

Światowa Organizacja Handlu (WTO) w swoich dokumentach programowych podkreśla również trzy główne aspekty, które powinny znajdować się w centrum uwagi procesów liberalizacji handlu: **efektywność energetyczna i kontrola emisji zanieczyszczeń, działania na rzecz zrównoważonego rolnictwa, odnawialne energie na rzecz rozwoju obszarów wiejskich.** W ramach konferencji WTO na temat : Energia, Handel i Globalne Zarządzanie (Energy, Trade and Global Governance” w dniu 22 .10. 2009 zorganizowanej w Genewie przez Centrum Handlu i Integracji Ekonomicznej (CTEI) podjęto dyskusję na temat relacji między energią, handlem i liberalizacją handlu międzynarodowego w tym obszarze zarówno w odniesieniu do energii jak i usług energetycznych. Choć rynki energii odgrywają pewną rolę w ekonomii sektora energetycznego w świecie, to jednak rola ta jest ograniczona w porównaniu z rynkami innych towarów. Ograniczona liczba tradycyjnych dostawców energii i ich ograniczona pozycja w ramach WTO (z reguły są to kraje, które albo są w procesie negocjacji o członkostwo w WTO, lub nie są jej członkami) w stosunku do dużej liczby odbiorców zgłaszających popyt na nośniki energii, tworzy trudności w sferze liberalizacji handlu energią. W sektorze usług energetycznych WTO stworzyło ramy współpracy, dla usług związanych z wydobyciem ropy i gazu oraz usług związanych z dystrybucją energii i transportu rurociągami paliw.¹⁵

Przedstawione powyżej główne strategiczne programy rozwojowe dla zarówno Europy jak i krajów rozwijających się Azji, Afryki i Ameryki Łacińskiej wskazują na ukierunkowanie Europy na wzrost innowacyjności gospodarki i zdolność do rozwoju opartego na przewadze wynikającej z kreatywności jej dobrze wykształconych obywateli i ich zdolności do przedsiębiorczości oraz tworzenia konkurencyjnych innowacyjnych firm podejmujących aktywną współpracę z partnerami spoza Europy, w tym głównie w rozwijających się krajach Azji i Afryki. Strategia ta sprzyja wdrażaniu zasad zrównoważonego rozwoju nie tylko w samej Europie ale również i w regionach pozaeuropejskich krajów rozwijających się, opartym na transferze wiedzy i innowacji oraz na

---

¹⁴ <http://www.unep.org/greeneconomy/AboutGEI/tabid/1370/Default.aspx>, por. też. UNEP Annual Report 2009, Seizing the Green Opportunity, http://www.unep.org/PDF/UNEP_AR_2009_FINAL.pdf

¹⁵ http://www.wto.org/english/news_e/sppl_e/sppl139_e.htm

zwiększaniu możliwości zatrudnienia i rozwoju bazującego na czystszych i bardziej przyjaznych dla środowiska naturalnego technologiach.

Z punktu widzenia Polski wzrost innowacyjności gospodarki w najbliższych latach urasta do rangi czołowego wyzwania rozwojowego, bowiem jak wskazują wyniki Globalnego Raportu Konkurencyjności¹⁶, to właśnie niedostateczny wzrost innowacyjności przyczynił się głównie do uplasowania Polski pomiędzy etapem II i III.

Potwierdzają to również wyniki analiz statystycznych pochodzące z bazy *Eurostat*, dotyczące udziału towarów wysokiej technologii w handlu, a zwłaszcza w eksporcie krajów członkowskich UE. Jak wynika z poniższej tabeli, przy średnim udziale towarów wysokiej technologii w eksporcie UE wynoszącym ok. 12%, z nowych Państw członkowskich UE, Republika Czeska osiągnęła wskaźnik ok. 14%, Węgry-ponad 20% a Polska-zaledwie ok. 4%. Dla pozostałych krajów szczegółowe dane zawarte są w poniższej tabeli.

Tabela 4 . Udział towarów wysokiej technologii w handlu krajów członkowskich UE oraz wybranych krajów trzecich w %

lata	Eksport		Import	
	2007	2008	2007	2008
Unia Europejska (27)	12.427	11.999	12.587	11.883
Belgia	6.627	6.796	7.182	6.792
Bulgaria	3.490	3.573	6.613	6.264
Republika Czeska	14.128	14.142	15.481	15.118
Dania	11.689	10.752	11.627	10.247
Niemcy	12.988	12.439	14.066	13.326
Estonia	7.812	7.491	8.124	7.942
Irlandia	25.732	24.282	25.119	23.186
Grecja	4.737	5.878	8.192	8.467
Hiszpania	4.238	4.162	9.442	9.958
Francja	15.569	16.365	12.045	11.298
Włochy	6.002	5.950	8.682	8.219
Cypr	14.640	19.089	7.131	6.654

¹⁶ Por. punkt 1. niniejszej ekspertyzy

Lotwa	4.617	4.632	7.071	7.051
Litwa	7.338	6.518	6.744	5.033
Luksemburg	32.403	35.211	27.538	27.426
Węgry	21.358	20.238	19.049	17.153
Malta	47.825	44.993	26.911	22.707
Holandia	18.278	16.160	18.482	16.404
Austria	11.112	10.838	10.787	10.585
Polska	3.040	4.271	9.291	9.890
Portugalia	6.523	6.127	10.264	9.789
Rumunia	3.504	5.402	8.444	8.672
Słowenia	4.621	5.192	7.070	7.109
Słowacja	4.997	4.831	10.326	9.471
Finlandia	17.519	17.331	15.044	13.493
Szwecja	13.844	13.535	13.393	12.922
Wielka Brytania	16.173	15.113	14.324	13.481
Chorwacja	6.611	6.843	8.286	7.941
B. Jugosławia	0.690	0.981	6.106	6.015
Turcja	1.736	1.453	8.589	7.740
Islandia	1.644	1.634	7.531	6.071
Norwegia	3.276	3.284	10.930	11.369
Szwajcaria	20.148	20.766	14.644	14.406
Federacja Rosyjska	1.226	1.168	11.214	10.799
Kanada	7.479	6.647	11.376	11.447
USA	20.344	19.185	14.496	13.776
Meksyk	:	14.776	:	16.903
Brazylia	5.914	2.674	17.096	15.217
Chiny	28.130	26.614	33.172	27.727
Hongkong	35.285	38.657	37.621	39.379
Japonia	17.963	16.255	15.473	12.567
Korea Płd.	28.150	:	17.231	:
Singapur	36.865	36.470	32.750	29.629

Tajlandia	21.147	18.462	19.260	15.382
Izrael	5.771	15.611	12.497	10.330
Australia	2.661	2.327	13.811	12.016

Źródło: Obliczenia na podstawie bazy danych Eurostat

2. Przewidywane czynniki, które powinny mieć największy pozytywny wpływ na rozwój społeczno-gospodarczy w średnim i dłuższym okresie w Polsce:

- Wraz ze wzrostem udziału ludzi z wyższym wykształceniem w ogólnej liczbie obywateli wzrosnie zarówno ilość jak i jakość kapitału intelektualnego w Polsce i poziom innowacyjności z powodu modernizacji systemu edukacji;
- możliwości oraz potrzeba aktywnego uczestnictwa jednostek w społeczeństwie, w tym na rynku pracy, wzrosną dzięki zwiększeniu dostępności usług edukacyjnych o wysokiej jakości, dostosowanych do różnych faz życia ludzkiego(w tym wdrażania koncepcji i programów kształcenia przez całe życie- *ang. Lifelong Learning Programmes*) oraz zróżnicowanych potrzeb i poziomu wiedzy/umiejętności;
- luka technologiczna Polski zmniejszy się dzięki wzmocnieniu edukacji w zakresie nauk przyrodniczo-technicznych i większej internacjonalizacji nauki polskiej;
- efektywne wykorzystanie funduszy strukturalnych UE, zwłaszcza w ramach Programu *Innowacyjna Gospodarka, Kapitał Ludzki oraz Infrastruktura i Środowisko* powinno przyczynić się do podniesienia poziomu technologicznego, w tym w zakresie czystych i zorientowanych pro-ekologicznie technologii oraz do wzrostu innowacyjności przedsiębiorstw, będącej głównym czynnikiem poprawy ich konkurencyjności.¹⁷.
- efektywne wykorzystanie funduszy strukturalnych UE przeznaczonych na wsparcie rozwoju regionalnego i zmniejszenie dysproporcji rozwojowych między regionami w Polsce, w tym zwłaszcza między Polską Wschodnią i Zachodnią i Centralną powinno przyczynić się do poprawy spójności społeczno-ekonomicznej w rozwoju regionów Polski oraz w stosunku do regionów rozwiniętej Europy Zachodniej;
- szybki rozwój kreatywnych sektorów gospodarki, w tym przemysłów kultury-zarówno kinematografii jak i towarzyszących jej sektorów produkcji efektów specjalnych opartych na nowych technologiach medialnych jak i szybki rozwój innowacji w

¹⁷ Por. Narodowy Program Foresight *Polska 2020* , Wyniki Narodowego Programu Foresight Polska 2020, Warszawa, czerwiec 2009, s. 25-42.

dziedzinie zarządzania i marketingu wykorzystującego nowoczesne technologie informacyjne i komunikacyjne (ICT).

3. Potencjalne zagrożenia-czynniki które mogą osłabiać rozwój społeczno-gospodarczy w średnim i długim okresie w Polsce

- Brak dostatecznie skutecznych reform systemu edukacji wyższej w Polsce prowadzącej do osiągnięcia wysokiej jakości kształcenia i finansowania prorozwojowych badań naukowych w kierunkach zorientowanych na tworzenie i wdrażanie nowych technologii sprzyjających rozwojowi czystszej, niskoemisyjnej, ekologicznej produkcji i kreowania innowacji może nasilić zjawisko pogorszenia jakości kapitału intelektualnego w Polsce i drenażu mózgów jak również osłabić i tak już stosunkowo niską innowacyjność gospodarczą. W takim przypadku niski wzrost płac i dochodów Polaków, bazujący głównie na wyczerpujących się rezerwach wzrostu gospodarczego wynikającego z malejących zasobów taniej siły roboczej, (zamiast na zdolności kapitału ludzkiego do kreowania innowacji i technologii-jako intensywnych czynnikach rozwojowych) mógłby stać się czynnikiem osłabiającym rozwój gospodarczy albo wręcz stać się jego hamulcem (w zależności od stopnia aktywności krajów sąsiadujących z Polską w konkurencji o napływ inwestycji zagranicznych i wykształconych (i relatywnie tanich) pracowników).
- Brak politycznej odwagi i społecznego poparcia dla realizacji najważniejszych reform sektora publicznego może spowodować, że w warunkach starzenia się ludności pojawi się deficyt środków finansowych, oraz „rąk i głów do pracy” potęgowany brakiem wykorzystania potencjalnych pracowników o dużym doświadczeniu zawodowym zdolnych i chętnych do pracy w wieku 55+, oraz pogłębiony emigracją młodych, wykształconych obywateli w dobie pełnego otwarcia europejskiego rynku pracy od roku 2011 (otwarcie rynku pracy w Niemczech i w Austrii);
- Rozwój biurokracji i korupcji może powodować, że słabo opłacani urzędnicy tworzyć będą przeszkody dla rozwoju przedsiębiorczości, wynalazczości i kreatywności społecznej. Słabo funkcjonujące służby socjalne i brak koordynacji działań na różnych szczeblach władz samorządowych może utrudniać skuteczną walkę z ubóstwem i spowodować narastanie nierówności dochodowych oraz nierówności szans : obok coraz słabiej funkcjonujących instytucji publicznych wyrasta prywatny (częściowo w

wyniku „dzikiej prywatyzacji”) sektor służby zdrowia i edukacji, dostępny jedynie dla zamożniejszej części społeczeństwa.

- Zbyt powolne zmiany strukturalne (w tym powolny spadek znaczenia „brudnych” gałęzi wytwórczości oraz przenoszenie takiej produkcji z Zachodniej Europy) oraz ograniczone środki powodują po roku 2010 zahamowanie poprawy stanu środowiska naturalnego. W energetyce utrzymać się może wtedy dominacja węgla, co z jednej strony gwarantuje duże bezpieczeństwo dostaw, ale z drugiej strony jednak prowadzi do wysokich cen energii (głównie ze względu na koszty związane z emisją CO₂).

4. Najbardziej znaczące sektory przemysłowe dla Europy i ich znaczenie dla regionu łódzkiego z punktu widzenia perspektyw jego rozwoju

Dokument Komisji Europejskiej *EU INDUSTRY* wymienia kilkanaście sektorów przemysłowych o kluczowym znaczeniu dla Europy z punktu widzenia możliwości własnych wytwórczych oraz posiadanego w tych dziedzinach doświadczenia jak również rozwojowych trendów popytu w Europie i świecie. Do sektorów tych należą:

- Biotechnologia
- Chemikalia
- Drzewnictwo, papiernictwo, poligrafia
- **Górnictwo, metale i minerały**
- **Inżynieria elektryczna**
- Konstrukcja
- Meble
- Metrologia prawna i towary paczkowane
- Obuwie
- Pojazdy
- **Przemysł lotniczy**
- **Przemysł morski**
- **Przemysł obronny**
- **Przemysł skórzany**

- **Przemysł spożywczy**
- **Radiowe i telekomunikacyjne urządzenia końcowe**
- Sektor ochrony zdrowia
- Technologie informacyjne i komunikacyjne
- **Tekstylna i odzież**
- Turystyka
- **Urządzenia ciśnieniowe i gazowe**
- **Urządzenia mechaniczne**
- Zabawki

Wśród wymienionych wyżej sektorów można wskazać na kilkanaście, które mają już obecnie również duże znaczenie dla regionu łódzkiego. Należą do nich:

- Biotechnologia
- Chemikalia
- **Górnictwo, metale i minerały**
- **Inżynieria elektryczna**
- Konstrukcja
- Metrologia prawna i towary paczkowane
- Obuwie
- **Przemysł skórzany**
- **Przemysł spożywczy**
- **Radiowe i telekomunikacyjne urządzenia końcowe**
- Sektor ochrony zdrowia
- Technologie informacyjne i komunikacyjne

- **Tekstyliia i odzież**
- Turystyka
- **Urządzenia ciśnieniowe i gazowe**
- **Urządzenia mechaniczne**
- Zabawki

5. Rynki i obszary, które mogą stać się lokomotywami rozwojowymi (specjalnościami) polskiej gospodarki i regionu łódzkiego

Z zaktualizowanego przeglądu pozycji europejskiego przemysłu w zmieniającym się świecie oraz z dokumentów programowych organizacji ponadnarodowych można wskazać na obszary, które dla Polski jako kraju członkowskiego UE mogą stać się potencjalnymi lokomotywami rozwojowymi:

Należą do nich:

- biotechnologia, zwłaszcza biotechnologia rolnictwa, pod warunkiem wykorzystania nowoczesnych wyników badań naukowych i ich komercjalizacji w sektorze gospodarki żywnościowej;
- budownictwo, pod warunkiem wykorzystania w nim nowych inteligentnych technologii konstrukcji budynków, ze szczególnym uwzględnieniem wymogów energooszczędnych i przyjaznych dla środowiska naturalnego;
- sektor produkcji kosmetyków i świadczenia usług kosmetycznych;
- eko-przemysł produkcji urządzeń i technologii na rzecz oczyszczania wody, powietrza i gleby oraz sektor usług środowiskowych, w tym recykling, oczyszczalnie ścieków i usługi na rzecz zmniejszenia stopnia zanieczyszczeń, rozwój energetyki bazującej na alternatywnych i odnawialnych źródłach energii;
- sektor spożywczy, bazujący na produkcji ekologicznej, zdrowej żywności;
- przemysł meblarski oraz sektor usług konserwacji zabytków;
- sektor usług informacyjnych i komunikacyjnych;
- przemysł tekstylny i odzieżowy bazujący na innowacyjnych technologiach materiałowych;

- sektor usług transportowych;
- sektor usług gospodarczych, w tym: na rynku europejskim usług architektonicznych i inżynierskich oraz usług związanych z handlem, usług prawnych, księgowych, konsultingowych i informatycznych.

Polityka rozwojowa powinna więc polegać na:

- 1) rozwoju badań i technologii stwarzających największe szanse gospodarcze lub mających istotne znaczenie strategiczne, jak m.in.:
  - zaawansowane, bezodpadowe technologie materiałowe i biodegradowalne materiały
  - inżynierskie dla przemysłu, transportu i energetyki, o zamkniętym, bezpiecznym
  - dla środowiska „cyklu życia”;
  - zaawansowane materiały i technologie dla inżynierii biomedycznej;
  - biodegradowalne, podlegające recyklingowi materiały konstrukcyjne, technologie odnawialnych i alternatywnych źródeł energii;
  - technologie energetyki jądrowej i ich hybrydyzacja z zaawansowanymi technikami węglowymi oraz rozwiązaniami wykorzystującymi źródła energii odnawialnej;
  - efektywne technicznie i ekonomicznie systemy wykorzystania krajowych zasobów surowców kopalnych, w tym szczególnie rozwój czystych i wysoko sprawnych technologii węglowych nowej generacji, zapewniających dotrzymanie wymagań ochrony środowiska i ograniczenie emisji CO₂;
  - unikatowe urządzenia technologiczne oraz aparatura badawcza i pomiarowa dla zaawansowanych technologii nowej generacji;
- 2) rozwoju badań i technologii o charakterze horyzontalnym (jak teleinformatyka), tworzącym płaszczyznę dla powstawania i dystrybucji innowacji, w szczególności badań i rozwoju, w tym:
  - zaawansowanych metod i technologii informatycznych, kształtujących konkurencyjność;
  - gospodarki, w tym systemów ekspertowych sterowania urządzeniami, procesami przemysłowymi, sieciami komunikacyjnymi i monitorowania stanu środowiska naturalnego;

- systemów informacyjnych sieci i transmisji danych, inżynierii tworzenia produktów informatycznych¹⁸

6. Rola przemysłów (sektorów kreatywnych w podnoszeniu konkurencyjności regionu)

Sektory przemysłowe przyszłości

Motorem przyszłego wzrostu w UE będą **sektory oparte na wiedzy i innowacjach**, wymagające jednak solidnej sieci przemysłowej i środków pozwalających na wykorzystanie nowych technologii.

Oznacza to, że trzeba **zmniejszyć dystans pomiędzy środowiskiem akademickim i światem biznesu** po to, aby dobre pomysły realizowane w laboratoriach mogły przeradzać się w światowej klasy produkty.

Europejski Instytut Innowacji i Technologii przyczynia się do tego poprzez tworzenie „wspólnot wiedzy i innowacji” – mocno zintegrowanych publiczno-prywatnych **sieci współpracy między uniwersytetami, organizacjami badawczymi i przedsiębiorstwami** niezależnie od ich wielkości.

Wyniki pierwszych kompleksowych badań przeprowadzonych w roku 2006 na zlecenie Dyrekcji Generalnej ds. Edukacji i Kultury Komisji Europejskiej poświęconych ekonomicznemu wymiarowi sektora kultury w Europie wykazały znaczenie przemysłów kreatywnych dla rozwoju gospodarki i podnoszenia jej konkurencyjności. W Raporcie poświęconym prezentacji wyników tych badań podano następujące dane:

- W 2004 roku w sektorze kultury pracowało ponad 5 mln osób, co stanowiło 3,1% procent ogółu zatrudnionych w UE-25.
- W 2003 roku obrót sektora kultury wyniósł 654 mld euro, jego udział w PKB wynosił 2,6%, a wzrost w tym sektorze był znacznie wyższy niż ogólny wzrost gospodarczy w latach 1999-2003¹⁹.

W roku 2007 ogłoszono „Europejski program działań na rzecz kultury w globalizującym się świecie” – tzw. Europejska Agenda dla Kultury. Przedstawiono w nim trzy główne

¹⁸ Szczegółowy opis rekomendowanych w Programie Foresight technologii por. Narodowy Program Foresight *Polska 2020*, op.cit. s. 91-97.

¹⁹ Etmanowicz, A., *Co to takiego przemysły kreatywne i przemysły kultury?*, <http://www.kreatywnisamozatrudnieni.pl/przewodnik.html?artid=25>

cele składające się na strategię kulturalną instytucji europejskich:

- Promowanie różnorodności kulturowej i dialogu międzykulturowego,
- Promowanie kultury jako katalizatora kreatywności w ramach strategii lizbońskiej,
- Promowanie kultury jako istotnego elementu stosunków międzynarodowych Unii.

Rezolucja Parlamentu Europejskiego (2007/2153) stwierdza m.in.: „w ramach obecnej gospodarki postindustrialnej konkurencyjność Unii Europejskiej musi być zwiększona przez sektor kultury i twórczości” – pkt. 2 rezolucji.

Przemysł kreatywny staje się jedną z najbardziej innowacyjnych dziedzin gospodarki wymuszając rozwój technologii, których sam używa.

Kreuje on rozwój tzw. powiązanych przemysłów, w których pracują zarówno producenci komputerów, odtwarzaczy MP3 jak i telefonii komórkowej itp.

Dzisiaj można stwierdzić, że przemysły powiązane z znacznej mierze korzystają z dorobku przemysłów kreatywnych, a ich działania zmierzają w kierunku ułatwienia transferu pomiędzy produktami przemysłów kreatywnych i finalnym konsumentem (pliki MP3, MP4, rynek plików audiowizualnych, rynek gier komputerowych i video).

Badania na zlecenie Komisji Europejskiej wskazują, że kolejną dziedziną gospodarki, animowaną przez dziedzictwo kulturalne i rozwój sztuki jest **turystyka kulturalna**. W opinii Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego – EESC udział turystyki kulturalnej wynosi 5,5 procent PKB w wyniku działalności ponad 2 mln przedsiębiorstw zatrudniających ok. 9 mln osób²⁰

Z punktu widzenia regionu łódzkiego sektory reprezentujące tzw. przemysły kreatywne mają bardzo dobrą pozycję, ze względu na m.in. na wysoki wkład całej sfery edukacji wyższej w kierunku proinnowacyjnym w dziedzinach nauk technicznych zwłaszcza w Politechnice Łódzkiej oraz w kierunku sprzyjającym rozwojowi kreatywności zarówno w naukach humanistycznych i społecznych jak i artystycznych. Ogromne znaczenie ma dla regionu łódzkiego w tym aspekcie szczególnie działalność uczelni artystycznych, w tym zwłaszcza Akademii Sztuk Pięknych, Akademii Muzycznej oraz Państwowej Wyższej Szkoły Filmowej, Telewizyjnej i Teatralnej.

Poniżej przedstawiony został wykaz sektorów kreatywnych wg zaleceń klasyfikacyjnych Komisji Europejskiej.

---

²⁰ (EESC, 15.03.2006, Pkt. 1.1.).

OBSZARY	SEKTORY	PODSEKTORY	CHARAKTERYSTYKA
MACIERZYSTE DZIEDZINY SZTUKI	Sztuki wizualne	rękodzieło, malarstwo, rzeźba, fotografia	działania nieprzemysłowe, produkty są prototypami i mają „potencjał zabezpieczenia prawami autorskimi”, tzn. opierają się na twórczości, która mogłaby być przedmiotem praw autorskich, ale nie jest systematycznie zabezpieczana (jak ma to miejsce w przypadku rzemiosła artystycznego czy niektórych produkcji z dziedziny sztuk performatywnych lub wizualnych)
	Sztuki performatywne	teatr, taniec, cyrk, festiwale	
	Dziedzictwo	muzea, biblioteki, wykopaliska archeologiczne, archiwa	
OBSZAR 1 PRZEMYSŁY KULTURY	Film i wideo		działania o charakterze przemysłowym, nastawione na masową reprodukcję, produkty są przedmiotem praw autorskich
	Telewizja i radio		
	Gry wideo		
	Muzyka	rynek muzyki wydanej, koncerty na żywo, przychody z tytułu praw autorskich (organizacje zbiorowego zarządzania)	
	Książki i prasa	wydawanie książek, wydawanie magazynów i gazet	
OBSZAR 2 DZIAŁANIA I PRZEMYSŁY KREATYWNE	Design	moda, grafika, projektowanie wnętrz, wzornictwo użytkowe	działania niekoniecznie mają charakter przemysłowy i mogą być prototypami, produkty są przedmiotem prawa autorskiego, ale mogą być także przedmiotem innych praw własności intelektualnej (np. znak towarowy), kreatywność (kreatywne umiejętności i ludzie wywodzący się ze środowiska artystycznego oraz przemysłów kultury) jest niezbędna do funkcjonowania pozakulturowych sektorów
	Architektura		
	Reklama		
OBSZAR 3 PRZEMYSŁY POWIĄZANE	Producenci komputerów, producenci odtwarzaczy MP3, przemysł telefonii komórkowej itd.		ta kategoria jest obszerna i trudna do sprecyzowania na podstawie klarownych kryteriów, angażuje wiele różnych sektorów ekonomicznych, które są zależne od poprzednich „obszarów”, np. sektor ICT

Źródło: Etmanowicz, A., *Co to takiego przemysły kreatywne i przemysły*

kultury?, <http://www.kreatywnisamozatrudnieni.pl/przewodnik.html?artid=25>

Podsumowanie

Przeprowadzone badania pozycji konkurencyjnej regionu łódzkiego na tle innych regionów Polski w handlu zagranicznym uwzględniające wyniki najważniejszych dokumentów Komisji Europejskiej jak i organizacji globalnych w tej dziedzinie pozwalają na sformułowanie następujących spostrzeżeń:

- W regionie łódzkim zaznaczyły się dwie główne tendencje: poprawa pozycji konkurencyjnej na tle innych regionów Polski w ostatnim badanym roku (z 10 na 8) oraz pozytywna zmiana w strukturze eksportu i importu w kierunku wzrostu wyrobów o wyższym stopniu przetworzenia, zwłaszcza wzrostu udziału wyrobów przemysłu elektromaszynowego. Zaznaczył się również wyraźny spadek udziału wyrobów przemysłu lekkiego, który to wskaźnik można odczytać jako pozytywny, o ile wskazuje on na zmniejszenie udziału produkcji tanich wyrobów opartych na nisko-kwalifikowanej pracy, natomiast negatywnie, jeżeli chodziłoby o zmniejszenie udziału produkcji zwłaszcza tekstylnej wymagającej zastosowania wyższej jakości czynnika pracy, opartego na kapitale ludzkim o wysokich kwalifikacjach. Brak właściwych danych statystycznych o wyższym stopniu ich dezagregacji nie pozwala jednak na stwierdzenie, w którym kierunku struktura towarowa eksportu w odniesieniu do wyrobów przemysłu lekkiego ewoluuje.
- Region łódzki ze względu na swoje położenie geograficzne w centrum Polski wydaje się być bardzo atrakcyjnym dla prowadzenia działalności gospodarczej, w tym usługowej.
- Do zwiększenia jego atrakcyjności przyczynić się mogą, zwłaszcza plany rozbudowy centrów logistycznych, postęp w budowie sieci autostrad i infrastruktury kolejowej, w tym szybkich kolei, których usytuowanie sprzyja Łodzi i województwu, jako dobremu miejscu o dogodnej lokalizacji do inwestowania, rozbudowa lotniska im. Reymonta, plany zwiększenia atrakcyjności Łodzi m.in. poprzez jej rewitalizację, relatywnie duży udział przedsiębiorstw zagranicznych o średniej wielkości. umiejscowienie Łodzi jako jednego z 18 ośrodków miejskich najważniejszych z punktu widzenia wzrostu i zatrudnienia oraz stymulowania rozwoju pozostałych obszarów (Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego na lata 2010 – 2020) oraz wskazanie podregionu łódzkiego jako jednego z 11 podregionów o najwyższej atrakcyjności inwestycyjnej dla działalności zaawansowanej technologicznie.

- Do głównych rynków i obszarów, które mogą stać się lokomotywami rozwojowymi (specjalnościami) gospodarki regionu łódzkiego należą:
  - biotechnologia, zwłaszcza biotechnologia rolnictwa, pod warunkiem wykorzystania nowoczesnych wyników badań naukowych i ich komercjalizacji w sektorze gospodarki żywnościowej;
  - budownictwo, pod warunkiem wykorzystania w nim nowych inteligentnych technologii konstrukcji budynków, ze szczególnym uwzględnieniem wymogów energooszczędnych i przyjaznych dla środowiska naturalnego;
  - eko-przemysł produkcji urządzeń i technologii na rzecz oczyszczania wody, powietrza i gleby oraz sektor usług środowiskowych, w tym recykling, oczyszczalnie ścieków i usługi na rzecz zmniejszenia stopnia zanieczyszczeń, rozwój energetyki bazującej na alternatywnych i odnawialnych źródłach energii;
  - sektor spożywczy, bazujący na produkcji ekologicznej, zdrowej żywności;
  - sektor usług informacyjnych i komunikacyjnych w tym zwłaszcza budowy nowoczesnych systemów informatycznych dla przedsiębiorstw;
  - przemysł tekstylny i odzieżowy bazujący na innowacyjnych technologiach materiałowych;
  - sektor usług edukacyjnych, w tym głównie nowoczesnej i dostosowanej do standardów międzynarodowych edukacji wyższej;
  - sektor usług transportowych i usług logistycznych, przeładunkowych, budowy systemów bezpieczeństwa sieciowego oraz transmisji danych.
- Motorem przyszłego wzrostu w regionie łódzkim jak i w całej UE będą sektory oparte na wiedzy i innowacjach, wymagające jednak solidnej sieci przemysłowej i środków pozwalających na wykorzystanie nowych technologii.
- Oznacza to, że trzeba zmniejszyć dystans pomiędzy środowiskiem akademickim i światem biznesu po to, aby dobre pomysły realizowane w laboratoriach mogły przeradzać się w światowej klasy produkty.
- Przemysł kreatywny staje się jedną z najbardziej innowacyjnych dziedzin gospodarki wymuszając rozwój technologii, których sam używa. Kreuje on rozwój tzw. powiązanych przemysłów, w których w znacznej mierze działają producenci najnowocześniejszych pod względem technologicznym produktów (komputerów, odtwarzaczy MP3, telefonii komórkowej itp).

- Z punktu widzenia regionu łódzkiego zwłaszcza sektory reprezentujące tzw. przemysły kreatywne mają bardzo dobrą pozycję już obecnie i bardzo dobre perspektywy rozwojowe, ze względu na m.in. na wysoki wkład całej sfery edukacji wyższej w:
  - kierunku proinnowacyjnym w dziedzinach nauk technicznych zwłaszcza w Politechnice Łódzkiej, ale i dzięki dziedzinom tzw. eksperymentalnym w Uniwersytecie Łódzkim,
  - kierunku sprzyjającym rozwojowi kreatywności zarówno w naukach humanistycznych i społecznych jak i artystycznych. Ogromne znaczenie ma dla regionu łódzkiego w tym aspekcie szczególnie działalność uczelni artystycznych, w tym zwłaszcza Akademii Sztuk Pięknych, Akademii Muzycznej oraz Państwowej Wyższej Szkoły Filmowej, Telewizyjnej i Teatralnej.